

Iz kraljestva Velikega Venedigerja.

Spisal Janko Mlakar.

(Konec).

7. Dober svet.

Spal sem v sobi pri odprtih vratih. Bila so namreč ravnokar prepleskana in sluga me je prosil, naj jih nikar ne zaprem, da se barva ne razmaže. Ker nisem bil v velikomestnem hotelu, ampak v planinski gostilni na samoti, ustregel sem mu rad. Kar me ponoči zbudi velik ropot, kakor bi bil kdo nekje vrata zaloputnil. Vležem se na drugo uho, da bi nadaljeval započeto delo. Tu začutim zunaj na hodniku drsajoče stopinje, ki so se bližale moji sobi. Takoj potem se vrata, ki so bila samo priprta, odpro, in nekdo stopi v sobo.

»Kdo je?« zakličem glasno.

»Pardon! Oprostite, prosim, da sem Vas zbudil; mislil sem, da je to moja soba«, rekel je ponočni vasovalec v najlepši saščini. Bil je Lojzetov prijatelj z Marmolate.

Urno prižgem svečo in pravim: »O, dobro jutro, gospod Niepke! Zelo me veseli, da me obiščete; sicer ni ura za obisk posebno pripravna in tudi glede obleke bi se dalo kaj reči; toda saj se v gorah ne ravnamo tako natančno po Kniggeju. Prosim, kar sedite.«

»Vi se lahko šalite«, odvrne gospod Niepke žalostno, »ko ležite lepo v postelji, jaz jo pa še le iščem.«

»Kaj, postelje iščete«, začudim se jaz; »ni mogoče; saj je ura že dve čez polnoči.«

»Poslušajte, stvar je taka! Jaz sem se zbudil in sedaj ne morem več zaspati. Imam že to čudno navado. Potem pa navadno kaj berem, da mi ni dolgčas. Ker sem sinoči videl v obednici »Fliegende Blätter«, sem se napravil ponje; vrata sem pa kar

odprta pustil, da bi lažje našel sobo, ker še nimajo številčk. Pred obednico vam pa leži velika pasja mrcina, ki je takoj zarenčala, da sem se le dotaknil kljuke. Kaj sem hotel? Vrnil sem se, pa je bilo. Na stopnicah mi pa naenkrat ugasne sveča. Dolgo časa tipam in tipam okrog, dokler ne najdem odprtih vrat in tako sem zašel k vam. Imate li tudi Vi vrata zato odprta, da najdete sobo?»

»Ne, ampak zato, ker so na novo prepleskana. Kakor vidim, ste nekoliko barve na roki odnesli, ko ste tipali po vratih.«

»Res je, toda to nič ne de; jutri se umijem, pa bo, ali pa še danes, da ne umažem rjuh. Toda čudno se mi zdi, da ne najdem svojih odprtih vrat. Morda mi jih je kdo iz nagajivosti zaprl.«

»Meni je pa to čisto jasno. Kaj ne, Vi gotovo spite pri odprtem oknu?»

»Da, moj zdravnik mi je to nasvetoval.«

»Vidite, vsled tega je nastal prepah, ki je vrata zaloputnil. Tako je tresknilo, da sem se zbudil.«

»Glejte no, saj bo res tako. Sedaj je tudi moja soba zaprta. Samo kako naj jo najdem, ko sem pozabil, katera je, številke pa nima. Prosim, svetujte mi!«

»O, stvar je čisto lahka. Potrkajte na vsaka vrata in če se vam kdo notri oglasi, pa pojdite eno sobo naprej; tista soba, iz katere se vam nihče ne oglasi, je pa vaša.«

»Lepa hvala, za vaš res izborni svet. Meni kaj takega ne bi prišlo na misel. Dovolite samo še, da si prižgem luč. Tako, oprostite, prosim, da sem Vas motil.«

»Nič ne de, jaz bom kmalu zopet zaspal in želim isto tudi Vam.«

Gospod Niepke se odpravi na pot, in takoj potem zaslišim trkanje na vratih sosednje sobe.

»Ja, ja«, oglasi se napol jezen, napol pa zaspan glas, in gospod Niepke oddrsa dalje. Trkanje se še nekolikokrat ponovi, nato zaškripljejo nekje vrata, in v Trinksteinu je bil zopet mir.

Posledice trkanja so se pa takoj drugo jutro pokazale, in sicer v obednici. Skoraj vsak, ki je prišel k zajutрку, je nahrulil slugo, zakaj ga je že ob dveh budil. Mož se je sicer na vse kriplje branil tega očitanja, toda svoje nedolžnosti bi le ne bil dokazal, da mu ni priskočil na pomoč pravi krivec sam.

Bili smo že pripravljeni za odhod, ko se prikaže gospod Niepke med vrati. Komaj me zagleda, takoj se mi začne zahvaljevati za dobri svet.

»Mislite si«, pohvalil se je možakar, »potrkal sem bil še-le na dvanajst vrat, in že sem našel svojo sobo.«

Kaj so gostje na to priznanje povedali gospodu Niepkeju, ne vem; ker se mi je preveč mudilo na Solnograško, nisem utegnil čakati. Tudi Joško in Lojze nista izvedela, ker sta hitela takoj za menoj, čudeč se, zakaj tako hitim iz Trinksteina. Ko sem jima pa v naglici vso zadevo pojasnil, sta se takoj nehala čuditi, in ubrisali smo jo še hitreje po dolini navzgor.

Kmalu pa zapustimo stezo, ki vodi na Birnlücke ter krenemo po lepi jahalni poti proti Krimmler Tauern (2634 *m*). Kakih 30 *m* pod prehodom stoji Neu-Gersdorfska kočja, kamor izletniki iz Kaserna radi prihajajo. Pot se vije v neštevilnih zložnih ovinkih po strmi planini s krasnim pogledom na Dreiherrnspitze in njeno ledeno okolico. Joško se kar ni mogel premagati, da ne bi parkrat svojega topiča pomeril tja čez dolino. Ker nas dveurna pot ni prav nič utrudila, smo se kočje kar ognili in šli naprej na vrh prehoda. Tu se poslovimo od Tirolske in jo vsekamo na Solnograško.

Po snežiščih in kamenitih brežinah pridemo hitro v samotno Windbaško dolino. Žeje nam ni bilo treba trpeti. Kajti na vseh koncih in krajih lijejo večji in manjši potočki čez strmo pobočje in hite po ozkih žlebovih v Windbach. V velikih razdaljah stoje visoki drogovi, ki kažejo popotniku v zimskem času zameteno pot. Krimmler Tauern je namreč tudi domačinom jako priljubljen prehod. Windbaška dolina se konča z visokim pragom, čez katerega se spušča pot strmo navzdol v Krimmler-Achental. Tu se združi z ono, ki drži proti Warnsdorfski kočji in Birnlücke. Pogled na Krimmlski ledenik in Dreiherrnspitze je s tega mesta jako lep. Zadnjikrat se še ozremo na krasni planinski svet, ki smo iz njega odnesli najlepše spomine, nato pa odidemo ob bregu s krotko šumljajočega potoka Krimmler-ache proti Tauernhausu (1631 *m*).

V pičli pol uri smo tam. Hiša, zasebna last, je jako prostorna in udobno opremljena. Postreženi smo bili dobro, in sicer s prijaznostjo, kakor jo najde hribolazec povsod v Tirolskih gostilnah, katere se še niso preobjedle tujskega prometa. Mudili se pa nismo dolgo v nji, ker smo hoteli priti še isti dan v Zell ob Jezeru. Izračunali smo, da pridemo še ravno prav na vlak v Krimml, kamor smo imeli tri ure, ako le nekoliko pospešimo korake. Pot je bila suha, skoraj ravna kakor miza, mi prav nič utrujeni, zato smo jo mahali, da smo se komaj dohitevali. Tuintam pogledamo malo na Reichenspitze in druge špice, ki mole svoje ledene »kapuce« izza zelenih planin,

nato jo pa uderemo še hitreje. V dveh urah smo bili že pri slavnostnih Krimmskih vodopadnih.

Pri Settskem mostu se zavije potok. Toda naenkrat mu zmanjka tal, in pred njim zazija 140 m globok prepad. A naš vrli potok se nič ne obotavlja, marveč skoči v krasnem skoku naravnost doli v globočino. Tu se le toliko pomudi, da zbere svoje razpršene valove, nato pa divja nemudoma dalje. Velikanske pečine mu skušajo zastaviti pot, toda njegovi besni jezi se ne more nič ustaviti. Dvakrat se vrže še čez strmo steno, potem pa odšumi proti Salici.

Pri vodopadnih se nismo dolgo mudili, ker se nam je zahotelo po mrzli kopeli v Zellskem jezeru. In res smo se še isti dan najprej v vlaku Krimmske železnice dobro skuhal, nato pa prijetno ohladili v mrzlih valovih lepega Solnograškega jezera.

Po silni nočni nevihti je zopet napočil krasen dan. Žal, da ga nismo mogli primerno porabiti. Jošku se je mudilo v Ljubljano na Mirje »gor jemat« razbite lonce in drugo rimsko ropotijo, Lojzu so črevlji popolnoma odpovedali službo in se niso dali z nobeno krpo več potolažiti, meni je pa na ta način zmanjkalo prijetne družbe. Zato smo jo vsi trije lepo složno pobrali po najkrajšem potu domov.

Kaninska in Mangrtska skupina.

Dr. Henrik Tuma.

(Konec.)

c) Muzci (Cime dei Musi, 1875 m).

Enaindvajsetega avgusta imajo Rezijani svojo letno šagro (cerkveni shod s plesom na prostem). Ta je znana daleč na okoli, ker Rezijani ob narodni godbi plešejo svoj ples, podoben Srbskemu kolu. Posebno se drže Osejanci in prebivalci Njive za potomce Srbov. Pravijo, da so iste visoke postave in istotako izgovarjajo končnico -ac, n. pr. hlivac (= hlevac). Ruski učenjak Baudouin de Courtenay ima sploh Rezijane za potomce Srbov. Sicer pa je docela dopustna podmena, da so se čete Srbov in Hrvatov konec 6. ali pričetkom 7. stoletja porinile ne le proti jugu, ampak kot manjše čete tudi proti blaženi Italiji. Po stasu, izgovoru in samobitnosti vsi Italijanski Slovenci in Kotarji (za Kobaridom) kažejo na Srbsko sorodništvo. Tudi za Finski izgovor Rezi-janov se dobi ista podmena; saj so Slovenci s četami Obrov vred napadali Italijo, in bi ne bil čudež, če se je oddelek Obrov pomešal in izgubil v Reziji.

Mikalo je tudi mene, ogledati si Njivsko šagro, a bilo je tako čisto jutro in letos vreme tako negotovo, da sem se odločil raje užiti lep planinski dan na samoti.

Malo pred Njivo se mi je pridružil Odorik Dilenardo, znani mi trgovec s sadjem v Gorici, a dober Rezijan. Bil je vesel, dobiti znanca; slišal je tudi, da so me pestili orožniki, zato se mi je ponudil za družbo, čeprav bi tudi on imel opravila za šagro. Bilo mi je ljubo, da sem se z njim nekoliko porazgovoril o razmerah v Reziji.

Pod Njivo je precej globoko vgreben potok Barmán. Ta potok ima največ vode od vseh dotokov Bele v Reziji. Zato ga hoče zadnji čas izkoristiti Italijanska industrija. Tvrdba Orenstein & Kappel v Milanu hoče zajeti Bermanovo vodo pod selom Liščaci ter premeniti vodno v električno silo, ki bi se potem prodajala raznim drugim podjetjem. In že se je tako podjetje ustanovilo: Società anonima di costruzione boschi — Milano («anonimna družba za izkoriščanje gozdov v Milanu»). To podjetje je kupilo velike občinske gozde okoli Barmana pod Muzci. Vsi gozdovi v Reziji so občinski, in ker do sedaj ni bilo izvozne ceste, so posebno ob Barmanu in Učjem lepi in gosti. Zdi se tudi, da je pri tem nekoliko bila vmes vojaška Italijanska politika. Kajti Rezijanski župan (sindaco) je postal »cavaliere« v zaslugo, da je občina gozde prodala lesnemu podjetju — in to se je zavezalo, napraviti lagodno vozno pot, ki pelje od Rezijanske ceste, od selišča »Tam pod Klancem«, čez Belo v dolino Barmán in odtod na Njivico in v Učje.

Prečudno je, da je Avstrijska vlada istočasno podpirala enako lesno izvozno podjetje na meji od Žage proti Učjem. Tudi tam je občina Žaga prodala gozdove v Drnohli s pogojem, da tvrdka napravi vozno cesto do Italijanske meje. Delo je tu in tam vrlo hitro napredovalo. Ko so pa Italijani izvedeli za Avstrijsko gozdno cesto, so takoj prepovedali inenovani Società anonima nadaljevati delo, in cesta je kakor odgriznjena ravno nad Njivico sredi pašnika (med 1082 in 1069 *m*). Kaj ne: visoka gospoda lovi slepe miši! Nam navadnim ljudem je pač težko dognati, kje se pričinja in kje jenja skrb za domovino...

Dilenardo se je ponudil za vodnika k vodopadu »Fontanone« ob izviru Barmana. Cesta za selom Liščaci krene na levo čez most. K vodopadu se gre naravnost ob levem bregu skozi gozd. Proti koncu je treba skakati sem in tja po skalah v strugi, nakrat se stopi v temen skalnat kotel. Na dnu je malo jezerce temnozeleno vode. Nad teboj se dviga 60 do 80 *m* visoka temna pečina, čez

katero se peni v dveh pramenih voda Barmana, a ne strumno, ker stena ni navpična. Izven tega je še vse polno tenkih, penečih se vodnih curkov, ki na različnih poklinah rinejo iz pečevine ven. Vsled stenatih pobočij nad njim je vodni kotel skoraj vedno v senci in celó predpoldne se ne prerinejo solnčni žarki do njega.

Pod vodopadom sva prešla na desno stran Barmana in skozi gozd poševno na novo cesto proti Njivici. Tam sva se ločila. Dobil sem takoj drugo družbo, dečka in deklico, ki sta nesla v koših brašna v Učejske staje. Ni še bilo enajst, ko sem prišel v Njivico.

Poti iz Ravnice na Njivico je navadnega hoda dobro poldrugo uro. K Barmanu sem in tja pa je izlahka pol ure.

Precejšnja gruča staj, podobna vasici, leži ravno pod strmimi Kóčacami (1450 m). Podolgasto sleme se imenuje pravzaprav Strop, le oni del nad Njivico, kjer so stale nekoč pastirske »kočice«, se imenuje tako.

Zadnja hišica na ronku Kočac je krčma. Nad vhodom na vrt pred hišico ima napis: Osteria Carnizza al Belvedere. Stoji res na videžu, ravno na razvodju Barmana in Učjega Potoka, tako da ima pogled na levo in desno in proti pobočju Muzcev. Lastnik je Jožef Mičel, po domače Pek. Ta je bil v mlajših letih pohiševalec, sedaj krčmari v domačem selu Gozd poleg Njive. Kadar je pomanjkanje, pa gre tudi še v svet po vsakterem zaslužku. Takoj ko se je začelo delo pri gori navedenih podjetjih, je za številne delavce prezidal iz svoje staje na Njivici krčmo, katera, vsaj zdi se, precej dobro nese. Ostaja mu prostega časa dovolj in že od nekdaj je strasten lovec ter na glasu kot najboljši poznavalec Muzcev in izboren strelec. V Italiji je lov dovoljen le od 1. septembra pa do 1. januarja za vse vrste divjačine. Muzci so znani kot posebno imenitno lovišče za divje peteline. Zato ima Pek jeseni večkrat goste iz Vidma. Prav s ponosom mi je pravil sam, da je bil pred par leti na lovu s pretorjem (okrajnim sodnikom) iz Vidma in da sta v par dnevih ustrelila 28 petelinov, med njimi dva izredno težka. Pretor ju je poslal baje kralju Italijanskemu in je nato čez par mescev postal svetnik pri višjem sodišču. Če ni resnična, je pa lovska!

Za kosilo sem imel družbo, ki je precej navadna ob Italijanski meji. Prišla sta na obhode dva finančna stražnika ter sta si v staji Mičelovi kuhala kosilo: pečeno, zrezano slanino s čebulo. Mlajši od njiju je bil vesel Benečan in mi je tožil, kako jih Rezijani smatrajo za tujce in da je vsled tega prav težka vojaška služba. (V Italiji je finančna straža docela vojaško organizirana, za slučaj vojske pa

dajejo najboljše vodnike ob meji.) V Učjem na meji imajo precej veliko vojašnico. Iz Žage se je namreč od nekdanj tihotapilo. Tihotapci so skoraj izključno Rezijani in Tarčentski Slovenci (tudi ženske). Največ so prenašali in še prenašajo sladkorja in tobaka. Nosijo bremena po 30, pa tudi po 50 kg in zaslužijo na dan po 12 do 20 frankov čistih. Kljub vsej pazljivosti Italijanskih stražnikov jim je težko priti na sled. Iz Žage nosijo skozi gozd v Drnohli, čez Beli Potok na Zajavor, čez Kazarjůvac pod Jaščerico in čez grozovite lašte in škraplje pod Muzci, čez škrbino pod Vršičem in čez Zeleni Potok v dolino Venzonassa in v Humin. Lažji prehodi so preveč zastraženi.

Ta pot je prava veletura, in kdor jo je sam videl, ne verjame skoraj, da je mogoče s takimi bremenami naprej. Z Mičelom sva sledila pod Muzci tihotapski poti. Treba je imeti prav Indijansko oko, da zaslediš stope po razah derez v skali.

Ko sem prišel v Njivico, gospodarja ni bilo doma. Šel je tudi on v Njivo na šagro. Zagotovil pa je ženi, da se vrne na večer. Mičela mi je bil priporočil tajnik v Rávnici kot najboljšega vodnika in znalca. Popoldne sem pohajal okoli Njivice. Do Madone v Krnici je deset minut. Kakor večkrat v Italiji, stoji cerkveni stolp zase, cerkva je navadno zaprta. Zadavna je stalo tukaj le znamenje; tod mimo so hodili stari Rezijani k fari v Neme. Napačno poroča prof. Rutar (Beneška Slovenija, str. 53), da so na Njivici le tri hiše in se med njimi nahaja kapelica. Tudi ni prav, da je Karnica (mesto Krnica) planina, marveč so samo staje.¹

V grapi pod cerkvico je izvirek Učje, ki se nabira v majhnem bčču (brboču) sredi trate. Brž dobi številnih pritočkov izpod levega pobočja Stregunovega Kolka in Kile. Lep pogled je od cerkvice v Krnici na zob Krna, ki sineje daleč v ozadju, naravnost v smeri Učje doline. — Pridružil sem se pozneje družbi mladih Rezijanskih delavcev, ki so pri Mičelu igrali na karte, — fantje od 12 do 16 let. Čez teden služijo po 1 liro do 1 liro 20 centesimov na dan, v nedeljo pa

¹ Čudno je, da Slovenec Rutar tako napačno preminja krajevna imena, n. pr. namesto Rušce (t. j. male rušice) Na Rušto; Ožjak iz laškega Oseacco mesto Osejani. Jutrnica je prevel enostavno iz laškega Pic di Mezzodi (1782 m), dočim je slovenski »Tam na Kolke«. Točko 2435 m, recte 2449 m, imenuje Žlebac (mesto: Vrh Žlebé ali pravilno Vrh Žlebov)! Za vrh 1602 m je prav lahko umljiva slovenska beseda Senovik, t. j. hrib, kjer je mnogo sena (ljudje se tega pomena tudi zavedajo), Rutar pa si beli glavo s pokvarjenko in jo razlaga v Suhovit. Iz Vrh Nizkega je naredil Nižico in Nješkin, iz Kucerja je napravil celó Kučerja (kucer je piramidast, krnast kuclj) itd.

zaslužek navadno zapijejo in zakvartajo v krčmi. Zanimalo me je njih kretanje in govorica. Eden od njih se mi je zdel izredno nardarjen. Dobival je vedno pri igri, pil in kadil kakor Turek. Igrali so za vino Marsala. Komaj so končali igro, so izpili časiče ter začeli drugo: »Ti zaplatiš! Ješče adnò!« Matere so jih bile vzele s seboj na staje kot pastirje. Le na Njivici imajo okoli 120 krav. No, zaslužek pri drvarjenju je večino teh fantov zapeljal, tako da morajo pasti ženske, otroci in starci sami. Videl sem, da bo to kdaj izmeček Rezijanov! Šele ob solnčnem zatonu so se spravili iz krčme, eni že nekoliko vinjeni. Za njimi so prišli zamazani Furlanski drvarji, ki so sedeli precej pozno v noč. Ti zaslužijo po 5 do 6 lir na dan.

Že sem bil povečerjal, ko se je proti osmi uri povrnil Mičel iz Njivice domov. Bil je takoj pripravljen spremljati me drugi dan, ker ga je bil že v Njivici poučil Dilenardo, zakaj se gre. Večer je bil krasen. Domenila sva se, da vstaneva kar mogoče rano, ker sva preračunila turo na najmanj dva dni, po celem lancu Muzcev do Lávere in v Rezjuto nazaj. Drugi dan, v pondeljek, bi prenočila v sirarnici Láveri. Vzela sva s seboj tudi več prtljage za dva do tri dni.

V pondeljek zjutraj sva odrinila ob tričetrt na tri od staj mimo cerkvice v Krnici v grapo »Za Rudmí« in na stezo, ki vede v škrbino »Za Javrom« (1612 *m*). Šele pod vrhom škrbine se je danilo, obenem pa se je tudi nebo jelo zagrinjati s temnimi, dasi suhimi meglami. Ob tričetrt na pet sva stala na vrhu Kazarjúvaca (1816 *m*). Le to ime je pravo. »Za Javrom« se imenuje škrbina pod njim, in nižje doli (1400 *m*) planina. Steza od škrbine »Za Javróm« vede k sirarni V Planji in v dolino k sirarni Na Meji. Ko sva stopila na vrh Kazarjúvaca, je bilo nebo že čezinčez temno in megle so zavijale Kaninske vrhove. Vsa Furlanska in Benečanska ravnina je bila črnkasto valovje. Vendar sem videl, kar je mene zanimalo, t. j. dolino Po Meji, lanec Stola čez Breženski Jalovec ter grebenaste odrasleke Muzcev.

Na vrhu sva postala le toliko, da sem dobil pregled. Potem sva šla po »Robu« naprej. Izprva je šlo po visoki travi, pozneje postaja Rob, kakor prihka streha na eno pleno, na drugo stran odrezan, da se hodi težko pokonci. Na južno stran je semintja malo rušin, ki se držè v poklinah plati. Mičel je končno svetoval, da kreniva na desno z Roba doli. Pri točki 1755 *m* je v Robu precej navpična zarez, čez katero se Mičel ni upal. Res, da za vsakega ni! Ker sva bila malo preveč obremenjena in vrvi nisva imela, sem se udal; ravno pred zarezom sva po par strmih, težavnih žlebih zlezla

Škrlatica Dovški Križ

Peščeničnik

Sleme

Pogled na Škrlatico s Krédarice.

Fotogr. I. Kunaver.

doli. Mišel mi je zato obečal, da mi pokaže tihotapsko stezo med Jaščerico in med Robom, češ, da na ta način skrajšava pot do vršaca (Hauptgipfel). Žal, da sem se mu udal! Pot je šla neprestrmo, zato pa po grozno razmetani, kršni griži (Steinhalde) in v dolgočasnih ovinkih. Divje lepa je velika krnica med Jaščerico in Muzci. Le-ti so prestrmi, grintavi, na temenih rušati, v bokih stenati, komaj pristopni. Vznožje je zagromadeno po zrušeninah, ki so se odvalile od robov. Po sredi krnice je dolič, ki daje skromno pašo kozam. Po tem doliču je pristop proti Njivici. Imenuje se značilno: »V Brazde«.

Stopivšemu v krnico, se mi je zdel najvišji vrh Muzcev četrti po vrsti: lep stožec. Po laštah in zrušeninah in tik pod vznožjem po snežini sva se mu približala. Mišel je trdil, da je ta visoki vrh Muzcev nepristopen. Kateri je najvišji, sploh ni dobro vedel. Pokazal sem mu reber, ki se dviga iz snežišča, prehaja v strm žleb, drnato strmalje in višje gori v ruševje. Mišel je majal z glavo, da ne pojde. Tudi njegov pes se je obotavljal. Mišel je bil pri odhodu z doma pravil, da njegov pes pride na vsako strmino, dasi sem mu odsve-toval, jemati ga s seboj. Plezala sva previdno po rebri navzgor do pod žleb. Bila sva oba le v okovanih čevljih; Mišel tudi cepina ni imel. Jaz sem žleb hitro preplezal, zaman je poskušal Mišel. Izjavil je končno, da ne more in da poskusi drugod. Iskala sva druge police zanj, in končno se je odločil Mišel nazaj doli do snežišča in potem bolj na levo gori. Ker sem ves čas od Jaščerice naprej vodil jaz, je pes instinktivno sledil meni. Ko je bilo treba plezati po mahastem strmalju, je jel cviliti in jo je pobral — za gospodarjem nazaj. Bil pa je res dober plezač. Občudoval sem žival, kako je doli plezaje počenila do trebuha, se razkoračila in previdno plazila doli. Tudi meni je šlo precej težko, no, v rušatem terenu cepin pomaga skoraj do nepristopnosti. Dobro z oklom gori in z ostjo doli zapičen v zemljo drži človeka precej gotovo, če ima noga le količkaj opore. Bilo je kakih 15 minut prav mučno, strmo in opolzlo! Ko sem se dotaknil prve ruševje veje, sem vedel, da je dobljeno. O Mišelu ni bilo ne duha ne sluha!

Nekoliko minut po sedmi sem stal na vrhu (1856 m), a žal sem se tudi prepričal, da to še ni vršac Muzcev, ampak da sta proti zahodu še cela dva višja. Premagal sem torej zaman 70° naklonine v mahastem terenu! Poiskati mi je bilo najprej lažji sestop; na zahodno stran sem kmalu dobil neprestrmo žlebinco od vrha do krnice. Zato sem veselo zaukal, se napil mleka (to je bilo

prvo, kar sem od jutra zaužil), potem se pa spustil po žlebu v krnico doli. Po Robu naprej ni bilo moč, ker je pred glavnim vrhom precej globoko pretrgan. Ta razpor v grebenu se vidi z južne strani kakor okno. Rezijani je imenujejo Votli Rob. Pod njim na visoki rovi (abgerissenes Felsstück), od katere se ima lep pregled na celo krnico, sem počakal Mičela. Pritaval je za mano čez dobre pol ure, ves izpehan in razsrjen, da sem ga pustil na cedilu. Seveda ni prišel čez vrh, ampak okoli po laštah krnice.

Nebo se je bilo medtem zjasnilo in solnce je obsevalo divjo, samotno, sivo krnico pod srednjimi Muzci. Počivala sva celo uro in Mičel se je dobro založil. Le vode nisva nič imela. Mičel si je bil pred odhodom proti moji volji natovoril par kilogramov židke polente in poldrugi liter vode. Pri plezanju navzdrs pa je trebuhasto steklenico ubil. Zato sem se mu na skali prav srčno smejal ter mu za žejo dal nasoljenih ribic v pikantni omaki paradiževca. Pes je dobil strdnele polente, kolikor je hotel, za posladek pa je oblizal izpraznjeni konservni škatlici.

Od velike skale sva odrinila ob poldevetih. Do razù škrbine je četrť ure. Nad škrbino se dviga pravi vršac Muzcev (po zadnji meri vojaškogeografskega zavoda Italijanskega 1875 *m*). Mičelu ni dišalo na vrh. Sédel je zavetno na škrbino ter mi prijazno priporočil, naj se nikar ne ubijem. Jaz sem mu to seveda obljubil in po kratkem plezanju 10 minut bil na vrhu. Pogled na jug mi je kazal lanec proti Čamponu (1713 *m*), Rezijo zakriva dolg greben, ki se vleče od vrhunca doli. V daljših desetih minutah sem bil čil in zdrav zopet pri Mičelu, ki bi bil menda raje še nekoliko — posedel. Izjavil mi je, da po Robu ne gre več naprej in da morava iz škrbine po širokem gruščastem žlebu za glavnim vrhom doli v drugo krnico in potem čez gorenji Barmán v sirarno Planinico in od tam po stezi naprej do planine Lávera. A z glavnega vrha Muzcev (1875 *m*) in s srednjega (1856 *m*) sem dobil tako lep pregled celega gorovja in Rezije, da mi je postalo vseeno, kod hodiva, čeravno sem bil prepričan, da bi se dala izvesti tura ves čas po Robu; le zarezava Votlega Roba bi se morala obiti. Mičel je imel pa toliko prav, da bi bila tura precej eksponirana, ne da bi nama dajala kaj novega.

Podrsnila sva se torej po strmih sesutinah za Velikim Muzcem in potem po snežinah v prostorno zeleničasto krnico, kjer je po starem bil tamar. Pastirska koča je še sedaj napravljena pod velikanskim prevesnim bolvanom. Po njej se imenuje ves pašnik Pod Skalo ali tudi Stolac. Ravno pod njim nižje doli je vodopad Barmana.

Zahodno nad krnico je pravi Muzec, ki sega v škednjo (poslopju podobno pečevje) Na Klinu do nad izvir Barmana. Pri Skali sva bila ob devetih 40 minut. Klin zapira pot naravnost na Planinico. Treba bi bilo pod Skalo v gozd, precej nizko doli, potem čez suho grapo nad Barmanom pod Klin in zopet skozi gozd k sirarnici. Le-ta ima le 977 *m* višine in pot od nje naprej, kakor je trdil Mičel, pelje še nižje doli v planino Črni Potok (861 *m*) in od tam šele v planino Lávera (1269 *m*). Mičel je bil vidno truden. Jelo je postajati tudi nekam soparno, zato sem se odločil, da turo končam.

Ravno ko sva stopila od Stolaca, streljaj pod nama, sva zagledala divjo kozo s kozico. Mirno je stala in gledala na naju prav pripravna za strel. Leto 1910 je bilo jako slabo za divje koze. Vsled hladu so se držale vse precej nizko doli, največ po goščah. Leta 1908 sem videl pod Poliškimi Špiki koz najmanj dvesto, leta 1909 po Loškem tudi lepo število, celo leto 1910 pa je bila to prva in zadnja, in strastnemu lovcu Mičelu se je letos do takrat enako godilo. Bil je ves iz sebe. Pomagalo ni nič, ker ni bilo puške; in koza je lepo odplula po grapi, ko sva se ganila.

K mostu pri Barmanu sva prišla ob enajstih zjutraj. Na mehko muravo, v košati senci, tik bistre vode Barmana sva sedla, da se ohladi. Meni je bolj teknila mrzla voda Barmana, Mičel je pa dobro prigriznil. Začudeno sta naju gledali z mosta dve črnooki vitki Rezijanki. Dopolnjevali sta krasno prirodno sliko ob mostu Barmana, in prav želel sem si biti slikar. Ena je imela lahko svetlo-modro bluzo (Rezijanke nosijo le malo kmečkega na sebi), belo krilo in rdeč predpasnik, druga pa belo bluzo, rdeče krilo in bel predpasnik, obe žolto ruto, zloženo po Furlansko, nalahko in krilato, na glavi. Motila nista njiju vitke rasti in slikovite prikazni ogromna koša na plečih. Bili sta v pravcatem pomenu najlepša štafaža v prirodni sliki.

Ob enajstih in pol sva se z Mičelom poslovila. Postal je bil zopet dobre volje in mi ni več očital, da sem ga puščal samega, celo priporočil se je za drugikrat. Jaz sem krenil čez Liščace in Njivo proti Ravnici nazaj. Medpotoma sem naletel zopet na drugo genre-sličico: mlado, stasovito Rezijanko, nosečo svojega dveletnega fantiča v velikem košu; pri tem je pletla nogovico, kakor se večkrat vidi po Karniji. Fant je stal po koncu sredi koša in je z malim bičem poganjal mater naprej.

V Ravnico sem prišel že ob četrtna eno. Gospodar, znani Anton Giusti, me je začudeno sprejel, misleč, da me ne bo še par

dni nazaj. Ni mogel verjeti, da sem oblezel skoraj vse Muze v dobrem poldnevu. No, prorokoval sem slabo vreme in se mu priporočil za dobro kosilo.

Drugi dan sem hotel čez Sart (2341 m) v Nevejo. No, vreme se je zopet skisalo. Pečal sem se z zapisavanjem in z zemljevidi. Dne 22. in 23. je pošteno lilo. Prav sem bil storil, da nisem šel na Lávero! Tretji dan popoldne sem začutil svež, malo severen veter; pripravil sem nahrbtnik za odhod drugega jutra na Stolbico in od tam v planino Grubije (= groblje; Rezijani se tega pomena zavedajo). Okoli petih pa mi je prišel naznanit gostilničar, da ne smem nikamor in da moram čakati povelja orožništva. Gozdni čuvaj v Ravnici je imel nalog, da me zastraži. Ker vreme še ni bilo gotovo, mi je bilo precej vseeno, če ostanem še čez noč ob dobri postrežbi hotela Stella d' oro.

Štiriindvajsetega pa me je zbudilo krasno planinsko vreme. Sedaj sem šele začutil, kako hudo je, kadar človek ni prost. Kljub prepovedi sem nabasal svoj nahrbtnik, plačal račun, pozdravil gospodarja in stopil čez prag. No, zvesto je stal moj angel varuh na straži ter mi je naznanil, da bo rabil svoj »meč«, ako ne grem nazaj! Sporočil mi je, da so že brzojavili po orožništvo v Mužac. Nabralo se je nekaj radovednih letoviščarjev okoli mene. Med njimi je bil mlad inženjer, sin stotnika, ki je za vojaškogeografski zavod mapiral po Reziji. Čuvaja sem bil vprašal za vzrok preteče aretacije. Končno je izjavil, da sem delal beležke in narise in da je videla »neka gospa«, kako sem svojega vodnika podkupil z dragim denarjem, da bi molčal. Apeliral sem na mladega inženerja, naj razloži čuvaju, da so moji narisi zgol turistiškega pomena in v vojaške svrhe nerabni. No, inženjer se je osorno skliceval na čuvaje in svoj patriotizem ter odklonil vsako posredovanje. Seveda sem se čuvaju zdel sedaj še bolj nevaren. Okoli desete ure je prišel marescialo (t. j. naš stražmojster) iz Mužaca (Moggio), mi pregledal nahrbtnik, kjer seveda ni našel nič sumljivega, ter zaplenil malo ročno knjižico. Bila je polna številčk, kontur hribov ter lastnih imen, seveda vse slovensko ter v takih čačkah, da bi živ krst ne mogel kaj razumeti; saj še sam komaj!

»Maršal« je bil v vidni zadregi, kaj ž njo. Oblezel je vso Ravnico, da bi dobil tolmača. Obenem je dal klicati pred se vsakogar, s katerim sem občeval, odkar sem bil v Reziji. Ubogi ljudje so morali po dve uri daleč in več s senožeti ali kjer so jih dobili. Privoščil sem jo le ovaduhu gozdnemu čuvaju, ker je moral teči dvakrat po

dve uri daleč klicat priče. Proti sedmi uri zvečer je bila vsa procedura končana. Izkazalo se je, da sta bila kriva celi homatiji Mičel, ki se je bahal, da sem mu dal veliko denarja (namreč zato, da bi dobil še več od naslednjih turistov iz Reke), in gospa iz Reke, ki je bahanju Mičelovemu pridala še nekaj »izvirnega«. Čuvaj je bil to »slučajno« slišal in se je hotel izkazati dobrega patrijota.

Zanimivo je bilo, da me je proti koncu »marescialo« vprašal, kakega političnega mišljenja da sem, in ko sem se mu obotavljal odgovoriti, mi je rekel sam: »Ali niste znani slovenski socialist?« — na kar mi je pristavil: »No, če je tako, je bila pač vsa preiskava nepotrebna.« Dobil sem knjižico nazaj, vpričo »maršala« sem patrijotičnega čuvaja precej oštel in šel na večerjo. Lep dan je bil izgubljen in ž njim moja dobra volja, da bi še bival v kraju, kjer je ovaduštvo takorekoč v cvetju. Poželelo se mi je po domačih gorah in odločil sem se, da jo mahnem drugi dan čez Péračice v Skluže in na Gorenjsko pod Triglav.

č) Čez sedlo Péračice.

Prvi svit drugega dne, 25. avgusta, me je zbudil. Pustil sem bil čez noč nalašč temnice odprte. Razgled iz svojega stanovanja v drugem nadstropju sem imel na Muzce in proti Osejanom čez Belo, t. j. na najlepši del Rezije. Skočil sem iz postelje in nakratko sem premislil, kam naj jo obrnem; slaba volja je itak minula. Imel sem pred seboj dve poti: ali čez Péravo v Grubju in na visoki Sart, ali pa čez Péračice v Skluže. Od Muzcev in naprej od Kile sem bil dovolj pregledal Sartov gorski lanec.

Sart razlagajo Rezijani sami iz laškega sarte = krojač. Čudno pa je, da so bila vsa imena v Sartovi bližini še za časa prof. Marinellija le slovenska: 1782 *m* = Tam na Kolke (sedaj Pic di Mezzodi), 1789 — 1976 *m* = Ždrinica (Indrinizza), Škrbina Rdeče Skale ali Senožeče, Nad Senožečim (2131 *m*), Péravo Grubje, t. j. prelaz Groblje, Vrh Krnica (2434 *m*). Kako to, da nosi najvidnejši in najznačilnejši vrh laško ime? Slišal sem le enkrat na Bovški strani iz ust starega kozarja Žrd za Sart. Dejansko je greben Sarta pravcata žrd. »Sartus, Caninus et Ursinus Mons« so pa obenem ona imena, ki se dokumentarično najdejo kot najstarša že iz leta 1070; navedene so kot mejne gore. Dejansko bi bile lepe mejne gore še danes: Srednji Vršič (2536 *m*, = Ursinus), Kamen (= Caninus) in Sartus (= Žrd). Caninus in Sartus sta izpodrinila prvotni slovenski imeni Kamen in Žrd, ker sta se v ustih pismenih ljudi često rabila kot mejnika in

sta samostojna značilna vrhova. Kamen = Kanin se je prenesel šele pozneje za glavni vrh. Opomniti je, da so imeli do srede 19. stoletja za najvišji vrh cele skupine Prestreljenek (2503 *m*), ki je obenem imponiral s svojim oknom. Žagarji pa imajo za Kanin še danes Vrh Laške Planje (2449 *m*), ki je tik za Kamnom. Tam tvorijo Kamen, Vrh Laške Planje in Mali Kanin kakor eno samo goro, dočim je Veliki Kanin v ozadju in precej neznamenit. Pri prostem pastirju so morali imponirati po svoji formaciji in legi Žrd, Kamen, Vršič in Prestreljenek. V latinščini pa sta postala Žrd Sartus, Kamen pa Caninus Mons.

In kdo ve, če mi v Neveji orožništvo ne bo delalo istih sitnosti kakor v Režiji! Iz Neveje bi bil rad pregledal še enkrat Kaninsko skupino raz Pobič (1978 *m*), kakor sem bil to storil pred par tedni, ko sem traverziral vršiče od Prevale pa do Črnelske Špice. No, zdelo se mi je bolj zanimivo in potrebno pregledati sedlo čez Peračice, ki mi je bilo novo. Iz Režije v Skluže se računa po tej poti dve uri lahkega hoda. Raditega se mi ni mudilo, brž ko sem se odločil za krajšo turo. Naslonil sem se na okno in še enkrat pregledal travnate in gozdnate vrhove od Osejan gori proti Skutniku in sive grintavce Muzcev. Muzci so se mi kazali v vrsti od Jaščerice pa do 1747 *m*.

Prof. Marinelli šteje sicer Muzce od škrbine Štilica (1730 *m*), čez katero vede pot od izvira Tera v sirarno Planinico (ta prelaz se tudi imenuje Tam za Vodico, od Režijanske strani tudi Tam nad Planinico; štilica pomeni po Režijansko toliko kakor lestvica), pa do sedelca Za Javrom (1612 *m*). Režijani sami ločijo in štejejo drugače, in sicer vrh Kazarjuvac (1816 *m*) zase, od njega naprej Rob do odrasleka proti Jaščerici. Od tod naprej do točke 1851 *m* imenujejo vrhove splošno Muzce. Vrh 1875 *m*, t. j. najvišjo točko, imenujejo Visoki Muzec. Pravi Muzec stoji nasproti Rávnici, stezaje doli svojo pečnato reber Nad Klinom. Z okna Štella d' oro se pregleda vsa vrsta od Jaščerice do Klina, torej najlepši pregled srednjih Muzcev. Muzci so prehodni nekoliko zahodno od Vršiča le ob točki 1865 *m*, t. j. vrh in škrbina Nad Zelenim Potokom. Zeleni Potok je grapa, ki sega doli proti izviru Tera.¹

¹ Zdi se mi prav Muzec (= Molzec), to so strmi vrhovi, kjer je paša le po travnatih vrhovih in se zato mora hoditi mlest za drobnico. Dejansko so vsi vrhovi na temenu travnati, pobočje pa je skalnato in strmo. Temu odgovarja tudi furlanski izgovor Musi. Mogoče je tudi razlagati Mužce, t. j. možičem podobni vrhovi. No, Mužac je Moggio in furlanski Muezz. Zato sem bolj za prvo razlago. Režijani izgovarjajo povečjem Muzci, a sliši se tudi Mužci.

Solnce se je bilo že precej visoko dvignilo, ko sem imel svoj nahrbtnik pripravljen in sem šel pit kavo na verando, kjer sva še posedela skupaj z lastnikom hotela. Ta je bil svoj čas glavni kažipot po Reziji profesorju Baudouinu de Courtenay. Kljub svojemu Italijanskemu imenu in kljub temu, da ga je Italijanska vlada odlikovala z naslovom cavaliere, je dober Rezijan in zato politična oblastva nimajo pravega zaupanja vanj. Trudi se za avtonomijo Rezije. Seveda pri navidezno liberalnem sistemu, ki velja v Italiji, na to niti misliti ni! Bil je radi moje aretacije kar osramočen. Dejal mi je, da ga je sram vsega dogodka in ovaduštva, ki se sistematično vzgaja med Rezijani. Kdor bolj ovaja, je večji patrijot.

Ovaduštvo gre v prvi vrsti proti onim, ki so dobri Rezijani, se čutijo Slovence, in ovaduštvo gre tudi proti tujcem, ki stopijo v dotiko z Rezijani. Razumel sem, da je vse preganjanje proti meni izviralo od tod, ker nisem skrival, kaj da sem. Tako sem tudi razumel postopanje Avstrijske vlade na južnem Tirolskem, kjer veljajo enake razmere, le da gre nezaupanje rojakom-Italijanom.

Bilo je že poldevetih, ko sem se poslovil od 70-letnega Giustija, ki me je vabil še v Rezijo, češ, saj ste najhujše prestali in odslej ne bodo delali ovir. Napovedal mi je, kako naj poiščem Peračice. Odrinil sem iz Ravnice čez Križace, doli v debro potoka Sukávca. Dolina Sukavec daje letoviščarjem v Ravnici najpriljubljenejši izprehod. Desni pritok ima majhen, a mičen vodopad. Pot gre do Križacev čez strugo Sukavca in po solčni rebri navzgor v borov gozd. Pot je izprva precej strma, postaja pa prijetna, ko se stopi na široki hrbet hriba, ki loči Rezijo od Fele in ki se vleče kakor klin od Rezjute. Po hrbtu so borovi gozdovi, vmes pa staje s senožetmi: Biski vrh, Šije, Gosló in Peračici. Zadnja staja na meji Rezije so Ruše.

Sedlo Peračici je travnat, dober kilometer dolg dolič prek hrbta ter se zavije na desno v debro Močil (Mocilla); voda se imenuje tudi Brusni Potok. S sedla Peračicev je lep pogled na vrhove nad Sklužami, posebno na Zuc del Bor (2197 *m*) in tik nad Sklužami na Plananico (1555 *m*). Pot gre strmo v Močila doli, potem nekaj časa po debru ter zavije na desno okoli boka, ki odpada tik do Rekljanice. Prva vas v dolini, Brajde je že furlanska. Krasen pogled je s poti nad Brajdami na Skluže, na trdnjavo in na zelene police nad njimi, v podanku na široki beli prod Fele.

V hotel Martina v Chiusaforte sem stopil ob polenajstih. Bil je ravno semánji dan in vse polno ljudstva. Ko sem bil prvič tu pred kakimi desetimi leti, je bilo vse skromno. Sedaj je Chiusaforte

postalo obiskovano letovišče in ima dva velika hotela z vsem komfortom. Bridko mi je tudi lastnik hotela potožil, koliko trpi promet s tujci vsled nezdravih razmer ob meji. Jaz sem že leta dobro znan v krčmi Martina, zato se ni mogel načuditi, da so me pustili toliko let hoditi in plezati po mejnih vrhovih, a sedaj mi delajo težave. Ob tričetrt na eno sem na postaji oddal svoje zadnje palanke (ob meji pravijo, iznebiti se pri odhodu iz Italije nerodnega bakrenega denarja po 10 in 5 centesimov, šaljivo: spalancarsi) ter se odpeljal z vlakom na Trbiž in v Kransko Goro. Med vožnjo sem sklenil, da napravim turo na Triglav po severni steni in pozneje jeseni končam Kanin od Žage gori.

5. Žaga.

Med turisti je Žaga malo ali nič poznana in zato tudi malo obiskovana. V naši turistični literaturi, ako se oziramo tudi na Češko Podružnico, je le v Alpskem Vestniku kratek popis ture od Žage čez Učje v Rezijo. In vendar je Žaga lepo izhodišče za marsikatero turo. Potniku, ki se pripelje od Kobarida gori, se nad Srpenico predstavi lepa skupina skalnatih grebenov južnega Kanina, pod njimi pa zeleno sleme do stožca v Skutniku.

Že davno me je mikalo prehoditi te grebene, a odlašal sem vedno, dokler ne predelam vsega Kanina iz Bovca, Rezije, Loga in Neveje. V Žagi se dobi jako dobro prenočišče in postrežba v krčmi župana Alojzija Žagarja. Žaga ima tudi poštno postajo. Nudi torej turistu nekaj ugodnih dni, a tudi za letovišče je priporočljiva. Pod Žago se izteka Učja v Sočo. Lep izlet od Žage je k vodopadu Boke, komaj pol ure daleč; po novi cesti k nekdanji planini Drnohli; v solčne staje na levem bregu Učje. Večje, a lahke ture so: na Skutnik ali vrh Planje; na Kobariški Stol ali Molzec; prehod iz Žage čez Ojstrk v Rezijo do Korit in odtod čez Kilo in Kal in Učjo v Žago nazaj. Težje ture so: na Babánska Škednja, na Babi, na Vrh Žlebe, Vrh Laške Planje, na Kanin. Nad Žago sta dve planini: planina Babán (1392 m) in planina V Globokem.

Čudno je, da ta druga planina ni nikjer vrisana, dasi je že stara. Podkrnci imenujejo po planini Babán tudi ves Kanin, ker se s Krna gleda naravnost proti Babánskimi planinam. Za priproste Žagarje pa je Kanin Vrh Laške Planje, ker je od Žagarskih pašnikov ta vrh najbolj impozanten. Njegovo snežnobelo pečevje se strmo dviga iz Kont, in Kanin je daleč zad komaj viden in dozdevno znatno nižji od Vrha Laške Planje. Pod vrhom Laške Planje je prehod čez

Police

Špik

Vis. Ponca

D. Križ

Škrlatica

Rógljica

Prisojnik

Pogled z Vršiča na skupino Škrlatice.

Fotogr. Fr. Pavlin.

Kamen, seveda prehod za tihotapce in lovce. Prvič najdemo dokumentarno ime Caninus leta 1070 skupno z Mons Ursinus. Imenujeta se oba vrhova kot mejnika Mužackega posestva (samostan Mužac = Muggio).

Vršic (2536 *m*) in Vrh Kamna pa si stojita ravno nasproti, tako da dejansko označujeta mejo, dočim Veliki Kanin z vrhom Krnice v Reziji za mejo ne moreta imeti nobenega pomena. Ursinus za Vršič in Caninus za Kamen je torej docela naravna pretvorba iz slovenščine v latinščino. Nočem morda v alpinsko literaturo uvesti imena Kamen za Kanin; naj le ostaneta vsak na svojem mestu: le po dolžnosti turista tolmačim prava imena po lastni intuiciji, in za nomenklaturo vsa filologija nič ne izda, ako se ne vidi obenem oblika in položaj gore. Zame velja v tem oziru načelo: dokler ne stojiš sam na vrhu vprašavne gore, tudi nisi gotov, kako se zove. Dajati imena hribom iz doline, ali pa razlagati imena po filologičnih dedukcijah dela le zmešnjave.

Žaga ima obširne pašnike. Odkar so prepovedali koze, so morali planino Drnohlo docela opustiti in živinoreja je padla v celi občini. Nekdaj so redili tudi osle in konje. Ime Oslovo Brdo (in ne morda Olšovo Brdo, kakor je na Lechnerjevem zemljevidu), 1113 *m* nad Učjo, kaže na to. Žaga pa ima tudi mnogo gozda; oni v Drnohli sega do Italijanske meje. Do novejšega časa se ni mogel izkoriščati, ker so se drva plavila po Učji in je ta navadno odnesla več nego polovico, včasih tudi vse. Sedaj je Italijanska firma Pettarini iz Portogruaro napravila lepo vozno pot do nekdanje planine na Utru, 5 *km* daleč. Občina ji za zgradbo ceste plača 20.000 kubičnih sežnjev. Gozd je dala tvrdki za 18 let na izkoriščanje, kupnino za les pa bo dobivala šele, ko bo cesta plačana. V obvezi tvrdke je zgradba ceste do Debelega Brda na Italijanski meji. Z mostu čez Učjo je krasen pogled proti Bovcu, v ozadju Bavško pogorje. (Gl. sliko!)

a.) Veliki Babánski Škedenj (2717 *m*).

Osemnajstega oktobra 1910 sva odrinila iz županove krčme v Žagi z Josipom Kavsom, vulgo Miklavčičem, gozdnim čuvajem in čez poletje sirarjem v planini Babân, ob šestih zjutraj čez most na Učji in na levo gori v strme ronke pobočja pod planino Babánsko. Izprva se hodi po precej ogoljenem pašniku z grmovjem in redkim drevjem, dokler se ne stopi na Široko Polico in na Debeli Rob ob 1161 *m*. Tod je že dobra gorska pašnja. Na Debeli Rob sva stopila

ob 7.20. Odtod je pot zložna, po lepem bukovem gozdu. Gozd so letos ravno čistili, kar je korake precej oviralo. Brž ko se stopi iz gozda na plano, se pride pod planino Babán.

Planinski pašniki se raztezajo visoko gori do pečevja ter prehajajo na Bovško v Jezercu in v Konte. Planina je solčna, a brez vode. Strežejo deževnico. Naravnost od planinskega stanu proti lepo oblikovanemu vrhu Velike Babe (2161 *m*) vede gorska žlebina: Dolina, Planja, Dolič. Iz Planje na desno, po drugem drnatem plitvem doliču je lahka pot na Veliki Babánski Škedenj. Drn sega do vrha Babe in Škednja. Med Veliko Babo in Velikim Škedenjem po laštah in škrapljah gre pot do Škrbine (2025 *m*), katero imenujejo Rezijani »Med Babán« (Infrababba grande). Naravnost iz konca Doliča pod Veliko Babo in Malo Babo (1995 *m*) pa je drug prehod v Rezijo, 1905 *m*, škrbina Med Babo (Infrababba piccola). Na levo spremlja žlebinu raztrgan pečnat greben V Rupah, ki vrhuje v smeri proti Mali Babi v Veliki Kuhinji (1888 *m*). Veliko Kuhinjo proti Veliki Babi veže drnata šija Gradič. Prehod Med Babo gre iz Doliča čez Gradič.

Druga pot vede od planine Babán na desno pod Mali Babanski Škedenj (1958 *m*). Oba Škedenja zaslužita svoje ime. Na Bovško stran kažeta svojo ogromno podolgasto strmo steno. Na Žagarski strani moli Veliki Škedenj veliko oblo glavo, Mali Škedenj skalnato oblico, ki se v dolgem grebenu čez Ruše vleče proti Kopi (1459 *m*) nad vodopadom Boke. Desna pot se dviga izprva naravnost proti severu po planinskem drnu, potem zavije v skrutine (Geschröffe) na levo med grebenom od Orlove Glave doli, ki stoji nasproti Malemu Škedenju. Mejo med Žagarskim in Bovskim tvori šija od Malega na Veliki Škedenj. Na oni strani so pašniki v Jezercu, na tej strani lašte: Požgane Čuklje. Med Požganimi Čukljami se dobi malo vode, ki curlja skrito po skalbi.

Pristop naravnost na Veliki Škedenj od Požganih Čukelj je precej strm. Stopi so sicer eksponirani, a varni, po dobri ruši, ki proti vrhu postaja vedno gostejša, Vrh Velikega Babanskega Škedenja je dolg hrbet, globoko pod njim so dolinaste Spodnje Konte, pod Malim Babanskim Škedenjem pa zeleničasti pašniki Jezerce.

Na vrh sva stopila ob desetih. Hodila sva s Kavsom polagoma in zdržema. Naravnost čez Dolino in Planjo bi se dospelo od Žage do vrha v treh urah in pol ali tudi prej. Kaninski Podi so bili že brez snega. Še pred dobrima dvema mesecema je bilo letos vse pod snegom, sedaj je izginil umazani sneg in v jarkem jesenskem solncu

so se bliščale gole, bele lašte in prodovi Kanina tako, da je jemalo vid. Vrh Laške Planje je v solncu snežnobel; tem višji in lepši se človeku zdi.

Prav neizmerna tihota in pustota je vladala nad Kaninskimi Podi. Ni gibljaja vetrca, ni sledu divjačine, ni lazeče ni leteče, — vse kakor izmrto! Ni čuda, da so se o Kaninu vzrodile pravljice, da je kraj izgnanih obsedenih duš; kadar pa burja brije in tuli vihar, takrat rožljajo peklenske verige in ječč izgnanci, a satan se jim zadovoljno krohota, gledaje skozi okno Prestreljenkovo. Človek bi skoraj postal otožen, in vendar je tudi ta samota in pustota veličastna, da zreš dolgo in dolgo na ta sam prizor! Ravno v tej celoti in enoti leži lepota. Kakor širne snežne poljane in prostrana morska gladina, tako je tudi zamrto peneče valovje golega pečevja neizmerno lepo!

Ob enajstih predpoldne sem se prav težko ločil od Kanina. Odstopila sva proti Veliki Babi na razmetane lašte in čeri »Zelene Čuklje« in okoli južnega pobočja Velike Babe čez Gradič pod Malo Babo in doli po grapi v planino v Globokem. Planina je bila že davno zaprta, jalovina pa se je še vedno pasla po solčnih položinah okoli planine. Tudi planina v Globokem je brez vode; streči morajo deževnico, ali pa donašati sneg izpod Mostičev (to so skalnati grebeni od Velike Kuhinje proti Žagi. In vendar bi se z malim stroškom dal napraviti vodovod, ki bi snežnico dovajal naravnost do stekve pri planini. A kdo se gane, da bi našemu gorskemu pastirju pomagal? Tako je bilo tukaj pred tisoč leti in tako je danes!

Lepo se vidijo na rebri od Skutnika doli najvišje Žagarske staje v Osredku (1405 m) — sredi gozda zeleni travniti otok. — V Globokem sva bila ob 12.40. Pod Planino se pričinja bukov gozd, krenila pa sva po bližnjicah, po senožetih konec gozda, na levo zopet nazaj v gozd kratek čas, potem pa na veliko sesutino Žlebišče okoli 400 m strmine doli proti Učjemu Potoku. Ob 1.40 sem bil v županovi krčmi nazaj.

Tura iz Žage na Veliki Škedenj in pod Babo okoli mi je dala zadnjo gotovost o pravilnem imenovanju vrhov in škrbin Kaninskega gorovja: Žagarji in Rezijani enako imenujejo mejne gore in imena odgovarjajo tvorbam. Bovška imena so torej očitvidno napačna. Za Kaninski Rob proti Reziji so odločilni edinole Rezijani. Zato: 2449 m = Vrh Laške Planje, 2336 m = Zbrančev Rob ali Vrh Žlebe, 2160 = Velika, 1995 m = Mala Baba, 1682 m = Ojstrk (M. Guarda).

b.) Kobariški Stol (1668 m).

Radi razločevanja Stola na Koroški meji in Stola na Goriškem bi predlagal ime za tega zadnjega: Kobariški Stol, kakor za Jalovec poleg Mangrta in Jalovec (1615 m, Monte Maggiore) na Italijansko-Avstrijski meji v lancu Kobariškega Stola, za tega Breženski Jalovec. Ta lanec se vleče kot prema črta od Kobarida do izvira Tera; on je Alpsko predgorje pod Kaninom. Ne na jug ne na sever nima odraslekov tako da tvori enotno, le malo zakrivljeno črto. Najlagodnejši pristop na Stol je od Kobarida. Z juga od Kobariškega Kota je pristopen povsodi, ker segajo strme senožeti do slemena. Tudi od severa je pristop mogoč skoraj povsodi. I na tej strani segajo semintja senožeti do slemena. Vendar je najlepši pristop od Žage čez Dol, najlagodnejši pa iz Srpenice. Pristope iz Kobarida, Srpenice in Žage je zaznamovalo S. P. D. Prenočuje se povsodi v teh krajih dobro.

Na Stolu sem bil večkrat še za časa, ko sem služboval na Tolminskem, od 1890 leta naprej. V najlepšem spominu mi je tura 29. avgusta 1906 v večji Bovški družbi. —

Lepega jesenskega dne 19. oktobra 1910 sem se odločil, da prehodim celo sleme Stola od Italijanske meje sem še enkrat. Napotil sem se iz Žage zjutraj ob poldnevih z Jožefom Rotom, št. 101, od krčme Alojza Žagarja po novi že omenjeni gozdni cesti, ki jo je zgradila leta 1909 in 1910 tvrdka Pettarini iz Portogruaro. Izborno je izpeljana, najprej v neprestrmem ovinku nad Žago, potem pa ves čas enakomerno napeta gori ob desnem bregu na Učjem skozi senožeti in gozdove do sedaj opuščene planine v Drnohlji Na Utru.

Vedno v razgovoru sva dospela do konec ceste ob tričetrt na osem. Na Utru ima tvrdka Pettarini glavno skladišče krljev. Napravila je visoko gori pod stol žleb iz debel, po katerem spušča doli les. Že oddaleč bobné padajoči in polzeči se krlji. Gozd je imel že jesenski značaj in od Utra gori vsled listja ni bilo slediti več steze. Hodi se naravnost po rebri, pozneje, poševno do nekdanje gorenje planine v Drnohli. Stan je davno opuščen in v razdrtinah. Po utru planine raste visoka trava čez kolena, pomešana s pečenicami (koprivami). Še sedaj izpričuje ta rastlina, da je tod postajala goved.

Konec starega utra mi je kazal Rot »volkovljo jamo« (Wolfsgrube). Še pred 80 leti, je trdil, so lovili tod volkove, drobnici nevarne. Izkopana je velika, stekvi podobna jama, ki so jo pokrivali z vejevjem, da se je volku udrlo; nato so ga pastirji pobili. Danes je vsa Drnohla miren gozd, priljubljeno stanovišče srne. Šum in

hrum, ki ga je prinesla industrijalna družba v te gozdove, pa bo premenil za dolgo značaj lepe gozdne pokrajine.

Od gorenjega utra krene pot na desno v gozd precej strmo v grapo Cedevice. Cedevice se izliva v Učji Potok ravno nasproti izteku Suhega Potoka na Italijanski meji. Na desnem bregu gre meja še dober kilometer dalje ob Učjem Potoku. Zadnji del grape Cedevice je pašnik, poln slečevja; ko stopiš vanjo, vidiš na desno gozdnati stožec velikega Muzca (= Molzec, 1633 *m*). Vojaškogeografski zavod ga imenuje Gabrovec. Teme ima travnato. Poleg Stola je najvišji vrh v celem pogorju. Stopila sva nanj ob devetih 30 minut. Iz Žage do vrha je torej tri lahke ure. Lep pogled je na Učjo, na zeleni gorski Skutnikov slemenasti lanec, objemajoč Rezijo, ter na Kaninsko gorovje. Mično leži na južni strani Kobariški Kot in Slovenska Italija. Vasi Breginj, Sedlo, Stanovišče in Borjana se lepo nizajo druga za drugo na obronkih nad Nadižo. Na levo od Muzca doli proti Učji je Gladki Plaz, ki se izteka ravno na Avstrijski meji ob točki 590 *m*. Lepo viden od Muzca je Breženski Jalovec (1615 *m*) z Velikim Vrhom (1626 *m*), pod njim široka kadunja (Mulde) Breženske planine.

Na Muzcu sva bila eno uro in sva odrinila ob desetih 30 minut, ves čas po slemenu, mimo Malega Muzca (1611 *m*) malo pod njim na levo. Pod Malim Muzcem je Dolič, ki se izteka na Utru. Za Malim Muzcem je lep vrh Rogelj, potem sledè Mala Prédolina, Velika Prédolina in Ribežni (1528 *m*; v starem vojaškogeografskem zemljevidu pokvarjeno: Ribas). Za Ribežni je najnižje sedlo Drevc. Nad sedlom je Puntarčič (1562 *m*), kjer se pričinja položno hrbtasto sleme Njivice, ki se polagoma dviga do Stola. Pod Njivico je krnica Dol, ki se tudi izteka proti Utru. Od Stola ob Dolu gre greben »Obrez«. Dol ima lepo, že alpsko floro.

Na Stol sva stopila ob 11.50. Ko sva bila prišla na Muzec, se je jelo nebo mračiti, čez Njivice pa je priganjal mrzel veter podirke megle, in vrh Stola je naletaval sneg. Mudila sva se zato le pičlih 20 minut in ker sem se bal vremena in je itak megla vse zakrivala pred očmi, sem premenil svoj načrt in nisem nadaljeval poti po slemenu do Kobarida, marveč sva se spustila naravnost proti Srpeniški planini Gošča (1227 *m*) in doli skozi gozd in po senožetih do studenca V Mlakah ob 1 uri.

Dasi je ves svet tod občine Srpenice, imajo večino posesti Žagarji. Srpeničani so povečem pohiševalci in zanemarjajo domače gospodarstvo. Zato pa Žagarji pokupujejo hladnejše senožeti na to

stran, ker imajo še sedaj precej živinoreje. Gozdove nad Srpenico namerava izkoristiti neka Kranjska tvrdka, ki je leta 1910 zgradila napravo za spravljanje drv in lesu po žici z vrha v dolino. Žica je je napeta čez visoke stebre železne in betonove konstrukcije. Vendar je dvomljivo, ali se podjetje obnese, ker je premajhnih gozdov in tudi ti niso skupaj.

V Srpenico sem prišel ob 1.45; tam sem tudi prenočil v dobri gostilni Logarjevi. Odpočil sem se od dvednevne ture, drugi dan pa se odpeljal z avtomobilom podjetnega gospoda J. Ostana iz Bovca proti Sv Luciji. Kljub vsem klancem in megli smo pridrdrali v pičlih dveh urah z Bovškega do postaje. Prav želeti je, da se to vozno podjetje obnese in tako dobi Bovško hitro in stalno zvezo z železnico. Potem se zagotovo dvigne promet s tujci in nekoliko oživi trgovina in industrija v sedaj tako zapuščenih lepih naših planinskih krajih.

Dolžnost pa je javnih faktorjev, posebno dežele in države, da podjetju dajo ono izpodbudo in pomoč, ki jo ne le zasluži, marveč je je potrebna. V prvi vrsti je odpraviti velike klanca med Trnovim in Srpenico.

Ko sem prišel prvikrat v Šoško dolino, je bilo treba od Gorice do Bovca cel dan vožnje in 50 K stroškov. Danes se vozi pičle tri ure za 4 K 20 h. Koliko orjaškega napredka, ki nam je prišel od drugod! Naše planine pa hirajo, naše gozdove izkorišča podjetnik iz Italije, naša trgovina propada, obrt živetari. Gozdne ceste nam grade tujci. Gorovje razkrivajo nemški in laški turisti! Kdo je vsemu temu kriv? Ali naj odgovarjajo na to naši Grintavci?!

V Gorici, 11. decembra 1910.

Slovstvo.

»Planinski koledar« za l. 1913. izide meseca decembra. Poleg navadne vsebine bo prinesel zanimiv spis dra. Demšarja »O turistovi obleki«, članek »Iz prakse starega turista«, »Kratek vodnik po slovenskih planinskih krajih in letoviščih« ter »Seznam slovenskih gorâ in sedel« (z nadmorsko višino, urejen po abecednem redu imen). — Kakor se kaže, bode koledar zelo praktičen in zanimiv; zato naj bi si ga planinci radi omislili, da se podpira izdajatelj v težavnem delu. Kdor ga želi imeti na novo, naj si ga naroči pri izdajatelju, g. nadučitelju Fr. Kocbeku v Gornjem Gradu, ker se ga bode tiskalo samo število za lanske plačnike. Škoda bi bilo, ako bi se nadaljnja izdaja koledarja vsled premalega števila odjemalcev morala ustaviti; kajti v resnih planinskih krogih je ta koledar vštet med vsakdanje potrebe.

Dr. T.

Naše slike.

a) Pogled s Kredarice na Škrlatico. Znan je obširni in krasni razgled s Kredarice (Triglavskega Doma); skoro lepši je, nego z vrha Triglava. Vsled tega je pa tudi naš Triglavski Dom najpriljubnejša točka za planinske ture; komur ne kaže, plezati po klinih, uživa lahko vso krasoto planinskega sveta izpred našega udobnega hotela, ali z bližnjega vrha Kredarice (2541 m). Najlepši pa je od tod pogled navzdol v globoka Vrata in onstran na sivo, mogočno pogorje Škrlatice. Današnja slika nam kaže Škrlatico samo (2738 m) in nje vzhodnji grebeni: Dovški Križ in Peščenic (2531 m); kar je nižjega, je zavito v nepredorno megleno morje. Le tik pod nami je viden konec Triglavskega ledenika in stena Begunjskega Vrha (2461 m), ki se ob njej odpira temni prehod v Vrata (nad Pragom).

b) Pogled z Vršiča na skupino Škrlatice. — Ko se ozreš z vrha nad sedlom ob skalovitih obrastkih Prisojnika (Glave 2215 m) nizdol v globoko Pišnico in Krnico, zablíšči se onstran pred teboj dolga vrsta razritih grebenov in ostrih stožcev, ki se dvigujejo iznad silne, razkosane, docela navpične stene; kraljuje jim ostra Škrlatica (2738 m), za Triglavom najvišji vrh Julijskih Alp. Na desni ji stoji Rógljica (2582 m), od grebena nekoliko nazaj pomaknjena, ter Gamzovec (2401 m), ki se dotika Kriškega Prelaza in znane Kriške Stene; na levo pa se iznad dobro vidnega kota Velike Dnine dvigujejo v ozadju Dovški Križ, v ospredju pa Visoka Ponca (2592 m); na to se naslanjajo grebeni Lipnice (2418 m) ter sivi stožec Špika (2472 m). Res pravi Dolomiti! . . .

T.

Obzor.

Idrijska podružnica S. P. D. — Markacije. Ta podružnica je meseca julija z dovoljenjem gozdnega erarja na novo zaznamovala pot iz Bele čez Tisovec na Angelsko Goro in obenem obnovila staro markacijo do prenočišča pri Polancu na Dolu. Odtod vodijo znamenja Ajdovske podružnice na Čaven in Kucelj; Dol pa je tudi izhodišče za ture na Zeleni Rob nad Tribušo in na Golak, ki je najvišji vrh Trnovskega gozda. V Beli pri Šinkovcu, kjer se začne markacija, smo postavili drog s kašipotno tablico.

Dalje je podružnica meseca julija na novo zaznamovala pot na Sivko (969 m) nad Ledinami, kjer kaže začetek markacije orientacijska tablica. Tura na Sivko je zaradi lepega razgleda jako hvaležna. — Markacijo na Javornik smo pred kratkim časom obnovili in postavili v Črnem Vrhju železen drog s kašipotno tablico. Za pot na Javornik so potrebne še tri tablice, ki so že naročene in se v kratkem postavijo.

Meseca septembra je Idrijska podružnica prenovila markacijo poti na Vrh (Sv. Trije Kralji) 884 m, in postavila na Mravljišču novo orientacijsko tablico. Tudi za pot na Vrh sta naročeni dve novi tablici; ena se postavi na Potoku, druga pa na Vrhju. Pri tej priliki naj omenim, da pelje pot k Sv. Trem Kraljem čez Črni Potok blizu lepih slapov in takozvanih Sopotskih Korit

V bližini se tudi nahajajo Matjaževe Kamre, velikanska, večkrat prevrtna skala. Po dolini ob Črnem Potoku in Sori ravnokar gradijo novo okrajno cesto Žiri-Logatec, ki ji glede prekrasne romantične lege ne bo para daleč naokoli.

B. B.

Turistika v Celju. Letošnje leto smemo šteti med najživahnejša. Celjski odsek Slov. Plan. Društva je priredil 8 izletov in eno planinsko veselico na Mrzlici. Vseh obiskovalcev teh izletov je bilo 137; povprečno pride torej na 1 izlet 17 oseb. — Razen skupnih izletov so priredili posamezni Celjski člani S. P. D. celo vrsto izletov in tur po vseh slovenskih gorah. —

Najbolj priljubljen in obiskovan kraj je še vedno Mrzlica. Hausenbihlerjeva kočja je štela letos do konca oktobra 216 obiskovalcev; po narodnosti 197 Slovencev, 14 Nemcev in 5 Hrvatov. Članov S. P. D. je bilo 38.

Vojaška pohvala Savinjski podružnici S. P. D. — Meseca septembra so domobranci pripravili na Menini vojaško strelišče, na katerem sta 3. in 26. polk skozi 4 dni streljala. Savinjska podružnica je dala vojaštvu Gornjegrajsko Kočo na razpolago; v njej so skozi 3 tedne stanovali: eden major, dva nadporočnika in eden poročnik; tudi feldmaršallajtnant Winkler je tam enkrat prenočil. Od vojaštva je spalo 20 mož v podstrešju, nekaj v drvarnici, drugi v posebni koči. — Načelnik podružnice g. Fr. Kocbek je prejel od prezidija c. kr. štaj. namestništva z dne 20. oktobra 1912 št. 1758 sledeči dopis: »Komando c. in kr. 3. kora in c. kr. domobrancev v Gradcu je z dopisom od 2. oktobra 1912 št. 2580 prs. naprosilo, da se Vam za napravo vojnega strelišča na Menini in za prijaznost povodom vojaškega nastanjenja v planinski koči izreče zahvala c. kr. bramb. poveljstva v Gradcu.

Veseli me, da Vas o tem obveščam, in Vam tudi od svoje strani za pospeševanje vojaške službe izrekam priznanje. — Clary, c. kr. namestnik.«

Vremensko poročilo s Kredarice od 1. VII.—15. IX. 1912. — Julij. Lepo vreme je bilo 5., 11., 12., 18., 23—28. — 15 dni je bilo deževnih, 3 megleni, 2krat je snežilo (21. in 22.). Nevihta je bila 1., vihar 29. Prevladovali so severni vetrovi (17 dni), a za turistiko je bilo vreme ugodno od 23.—28. Padavine je bilo 162·2 mm, srednja mesečna toplina + 6° C.

Avgust. Četudi so prevladovali severni vetrovi, je bil ta mesec za turistiko skrajno neugoden in letošnji obisk koč vsled tega mnogo manjši, nego se je pričakovalo. Lepi dnevi so bili le posamezni. 16 dni je bilo deževnih, 6krat je snežilo, 2 dni je razsajal vihar, enkrat je bila toča, enkrat nevihta in enkrat megla. Padavine je bilo v 16 dneh 314·7 mm, največ dne 7.: 87·6 mm, in dne 26.: 74·6 mm. Srednja mesečna toplina je bila le + 3·8° C, ker se toplomer ni dvignil nikdar nad 10°, pod ničlo je bil pa šestkrat.

September. Vse nade, ki smo jih stavili na prvo polovico tega meseca, so šle po vodi, četudi so bili vetrovi ugodni, severni ali vzhodni. 13 dni je deževalo, snežilo in medlo, 1 dan je bil viharen brez dežja, en dan je bil pa lep (5. sept.). Snega je padlo dne 7.: 30 cm, dne 25.: 40 cm. Padavine je bilo 62·2 mm. Srednja mesečna toplina —2·6° C; samo 5. septembra je bil toplomer nad ničlo. 16. septembra je zaprl oskrbnik Triglavski Dom, ker v takem vremenu ni bilo pričakovati turistov od nikoder.

M.

Odlikovanje. — Naš častni član duhovni svetnik in župnik na Dovjem, č. g. Jakob Aljaž, je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem.

Vsakega planinca je razveselilo odlikovanje zasluženega Triglavskega župnika Jakoba Aljaža. Njegovo ime je sploh tesno združeno z vsem delovanjem Slov. Pl. Društva v Triglavskem pogorju.

Dne 6. novembra so se zbrali v okrašeni šolski sobi na Dovjem, ki jo je polnila šolska mladina pod vodstvom g. nadučitelja Jegljiča: c. kr. okrajni glavar Župnek iz Radovljice, deželni poslanec Piber, najbližnji sosedje župniki pod vodstvom kanonika in dekana Novaka, zastopnika Osrednjega Društva Slov. Pl. Društva, ravnatelj cementne tvornice v Mojstrani, župan, občinski svetovalci in drugi ugledni občani.

Gospod okrajni glavar Župnek poudarja v izbranih besedah zasluge svetnika Aljaža za dušni in telesni blagor svojih občanov, zasluge za ljudsko-šolstvo, ker je bil odlikovanec več let tudi okrajni šolski nadzornik, slavi ga nadalje kot zasluženega slovenskega skladatelja in neumorno delujočega na polju turisticke in tujskega prometa. Z ozirom na njegovo dolgoletno, vsestransko občekoristno delovanje zasluži zlati križec, ki mu ga pripne na prsa, pozivljajoč navzočne, da zakličejo Njeg. Veličanstvu cesarju Francu Jožefu I. »Slava!«, čemur se tudi vsi navdušeno odzovejo.

V imenu duhovščine mu častita kanonik in dekan Novak, želeč, da bi nosil ta vidni znak cesarske milosti še mnogo let v sreči, miru in zadovoljnosti.

V imenu Slov. Pl. Društva mu iskreno čestita podpredsednik ravnatelj Iv. Macher, poudarjajoč, da je bil slavljenec od vsega početka planinskemu društvu, ki orje ledino na polju tujskega prometa, izpodbujevalec, svetovalec in požrtvovalen vodnik pri vseh podjetjih v Triglavskem pogorju. Posebej omenja njegove zasluge za Vrata, za Kredarico in za vrh Triglava, kjer oznanjuje Aljažev Stolp, ki ga je slavljenec postavil na lastne troške in potem daroval Planinskemu Društvu, njegove zasluge širom slovenske domovine.

Pred slavljenca stopi na to belooblečeno učenka ter mu častita v imenu mladine z lepim nagovorom. Šolska mladina zapoje potem cesarsko himno.

Vidno ginjen se odlikovanec zahvaljuje vsem govornikom v daljšem govoru, v prvi vrsti g. okrajnemu glavarju, ki ga prosi, da sporoči Njeg. Veličanstvu njegovo najvdanejšo zahvalo za podeljeno odlikovanje. Zvršujoč svoj govor mu še toпло priporoča planinski biser »Vrata«, ki tekmuje po svoji krasoti z najlepšimi planinskimi dolinami, a še nima vozne ceste. —

Vsi planinci iskreno želimo, da nosi g. župnik Jakob Aljaž to zasluženno priznanje za svoje delovanje še mnogo let!

Društveni vestnik.

Umril je mnogoletni član Osrednjega društva, gospod Štefan Lapajne, c. kr. okr. glavar v p. v Ljubljani, ki je za Postojno mnogo storil in Adolf Petrin, mnogoletni član Osrednjega društva.

Po zaključku številke nam je došla presenetljiva vest, da je dne 26. novembra preminul svoječasni mnogoletni načelnik našega društva, gospod profesor Fr. Orožen, v 59. letu svoje starosti. Velezaslužnega prijatelja S. P. D. se bo naš list še spomnil.

Občni zbor Goriške podružnice se vrši v sredo dne 11. decembra 1912 ob pol deveti uri zvečer pri »Zlatem Jelenu« v Gorici.

Nova podružnica. (Trboveljska). — V Trbovljah (Vode) se vrši v nedeljo, 8. decembra t. l., ob 4. uri popoldne ustanovni občni zbor za novo Trboveljsko podružnico S. P. D.

Novi člani. — Osrednjega društva: g. Tepina Lovro, živinozdravnik v Ljubljani.

Koroške podružnice: gg. Čarf Vid, mizar, Konovece, Rudl Joso Jovan, provizor, Mohličič, dr. Schaubach Boštjan, odvet. koncip., Celovec.

Kranjskogorske podružnice: gg. Peternej Jos., želez. uradnik na Jesenicah; Praprotnik Zdenka, davč. oficijala hčerka v Kranjski Gori.

Radovljiške podružnice: g. Pinkawa Ludovik, k. kr. deželnovladni koncipist v Radovljici.

Vsebina: Janko Mlakar: Iz kraljestva Velikega Venedigerja. (Str. 201.) — Dr. Henrik Tuma: Kaninska in Mangrška skupina. (Str. 204.) — Slovostvo: Planinski koledar za l. 1913. (Str. 222.) — Naše slike: Pogled s Kredarice na Skrlatico, Pogled z Vršiča na skupino Skrlatice. (Str. 223.) 3 obrisi k članku g. dr. Tume. — Obzor: Idrijska podruž. S. P. D. (Str. 223.), Turistika v Celju, Vojaška pohvala Savinjski podr. S. P. D., Vremensko poročilo s Kredarice, Odlikovanje. (Str. 224.) — Društveni vestnik: Umrli člani, Darila, Občni zbor Goriške podružnice. (Str. 525.), Nova podružnica, Ob koncu leta 1913. (Str. 226.)

Ob koncu leta 1912.

Uspehi Slov. Plan. Društva so obenem uspehi Planinskega Vestnika in naopak. Ker naše Društvo veže vse sloje našega naroda, govori k njim tudi Plan. Vestnik, priprosto priprostim, strokovnjaško in učeneje strokovnjakom; vsakemu donaša nekaj, morda le drobiža, a pošteno domače blago, zajeto od domačinov iz domače zakladnice. Tako se bolj in bolj osredotočuje okrog Pl. Vestnika resno strokovno prepoznavanje naših gora in našega domovja sploh, ne da bi se izgubljal stik s podobnimi težnjami izven domovine. Zato dobiva list trajno, znanstveno vrednost in se dviguje nad vsebino priprostega »društvenega glasila«, čigar svrhom pa seveda tudi mora ostati zvest.

Kakor pred tremi leti, tako so nam tudi letos prve številke kmalu pošle: toliko novih društvenikov-odjemalcev se je priglašalo.

Da se list nele vzdržuje na svoji višini, ampak organsko izpopolnjuje, to je zasluga vsestranske požrtvovalnosti, osobito vrlih sotrudnikov, ki v svojem idealizmu delujejo s peresom, s fotograf-skim aparatom in risalnikom v prosep Vestnika, ne zaračunajoč truda in stroškov. Ne pozabimo jih, kadar govorimo o zahvali naroda!

Priporočamo se jim in vabimo naslednike. V našem krogu smo si vsi bratje in ta družnost, ki zbližuje človeka s človekom, jih bo bolj zadovoljila nego plačilo v novcih, ki ga ne moremo dati.

Da pa bo list mogel zadoščati svojim materialnim obveznostim, treba je našemu Društvu mnogo članov. Naj pristopajo še mnogobrojni; že Vestnik sam pač poplača nizko članarino.

Članarina, naročnina in vsa zunanja uredba našega lista in našega društva ostane kakor doslej. (Glej drugo stran ovitka).

Uredništvo.